

ZS1MP_PD2

**Praktikum k didaktice výuky
o přírodě a společnosti 2**

**povinný předmět
výuka 2 hodiny týdně
započet, 2 kredity**

1. Cvičení – 17. a 20.2. 2014

- **Reflexe zkušeností z výukové praxe**
- **Seznámení s obsahem výuky v letním semestru**
- **Konzultace skupin a jejich garanty**
 - **časový rozpis výuky**
 - **rozdělení rolí**
 - **organizační záležitosti**
-

Zamyslete se nad svou zkušeností z výukové praxe – předmětů zaměřených na poznávání přírody a společnosti a zodpovězte následující otázky:

- Byl obsah výuky podřízen obsahu používané učebnice?
- Byly ve výuce používány převážně dvourozměrné zprostředkující didaktické prostředky (obrázky, fotografie)?
- Byly jediným nebo převažujícím zdrojem nových informací a poznatků pro žáka učebnice, případně výklad učitele?
- Byly žákům předávány již hotové poznatky?
- Zohledňoval učitel ve výuce stávající představy a znalosti žáků?
- Měli žáci příležitost využít nové učivo v kontextu reálných situací?
- Byly porovnávány pokroky žáků s jejich počáteční úrovní znalostí tématu?

Aktuální problémy ve výuce předmětů o přírodě a společnosti:

NEFUNKČNÍ, ZASTARALÉ KURIKULUM

- mnoho témat/pojmů se vyučuje jen proto, že tomu tak bylo dříve
- do výuky se jen pomalu a s obtížemi dostávají aktuální problémy a pojmy
- učivo (hlavně od 3. ročníku výše) je podřízeno jednotlivým disciplínám a ne potřebám žáků
- znalosti žáků k tématu jsou formální – umí vyjmenovat, popsat, ale neví, jak a kdy je použít

POUŽÍVANÉ VÝUKOVÉ METODY

- důraz je kladen především na zapamatování si faktů a definic, tomu jsou podřízené výukové metody (text, výklad)
- žáci se neučí pracovat s informacemi – získávat je z různých zdrojů (na základě vlastního pozorování, pokusů, z grafů, tabulek, map, encyklopedií, ...), dále je zpracovávat, porovnávat a vyvozovat vlastní závěry

VÝUKA NERESPEKTUJE AKTUÁLNÍ POZNÁNÍ MOZKU – TOHO, JAK PRACUJE

- všichni žáci jsou vyučováni stejnými výukovými metodami, stejným tempem, stejnému učivu v pevně daných výukových blocích (vyučovacích hodinách)

NEUROVĚDNÍ PŘÍSTUP

k učení poskytuje základní teoretický rámec jednak pro teorie o lidském učení a jednak pro vzdělávací a vyučovací praxi.“

- ❑ **Mozkověkompatibilní učení** – je zaležené na tom, jak jsou transformovány poznatky týkající se struktury a funkce mozku ve výchovně vzdělávacím procesu. Zaměřuje se např. na to, jak pracuje náš mozek v procesu edukace, jaké principy a strategie učitelé záměrně vybírají k dosažení výchovně vzdělávacího cíle.
- ❑ **Neurodidaktika a neuropedagogika** – se zabývají vlivem neurovědních poznatků na pedagogiku a didaktiku, a tím, jak se může učení a vyučování těmto poznatkům přizpůsobit. Vyplňují jakousi mezeru mezi pedagogikou, didaktikou a neurovědou. (Pod neuropedagogikou je možné rozumět komplexnější výchovně vzdělávací přístupy, v současnosti označované jako edukační, pod neurodidaktikou zase procesy týkající se především vyučování a učení žáků.)
- ❑ **Natural learning** – v zahraničních zdrojích se používá jako synonymum pro neurodidaktiku a mozkověkompatibilní vzdělávání také pojem natural learning – přirozené učení. Vychází z předpokladu, že toto učení vychází z vrozených mechanismů mozku a přizpůsobuje se mu. Natural learning stojí v opozici k termínu school learning, které je chápáno jako nepřirozené a s omezenou účinností.

Východiska pro výuku založená na aktuálním poznání mozku a toho, jak funguje:

- mozek není schopen učení v případě ohrožení (stres, strach, úzkost, ...)
- pokud není v situaci ohrožení, mozek se učí neustále (doma, během přestávek, ...)
- mozek si nejlépe pamatuje to, co je pro nás smysluplné a užitečné
- mozek současně zpracovává mnoho informací – třídí je, systematizuje, ukládá, ... To však neznamená, že je umí okamžitě a efektivně použít
- k pochopení určitých souvislostí často dochází až s odstupem času, kdy se nové poznatky a vědomosti „usadí“, často při jejich použití v nové nebo neobvyklé situaci
- každý mozek je specifický – učí se trochu jiným způsobem, jinak rychle, ...

Možnosti aplikace neurovědních poznatků do výuky na 1. stupni – přenesení poznatků do výuky skrze 8 složek podmiňujících mozkově kompatibilní prostředí.

Podle KOVALIKOVÁ, Susan a Karen OLSENOVÁ. **Integrovaná tematická výuka: model** : [výuka, která vychází z poznání, jak učit lidský mozek]. 2. opr. vyd. Kroměříž: Spirála, 1995, 304 s. ISBN 8090187315.

- **NEPŘÍTOMNOST OHROŽENÍ**
- **SMYSLUPLNÝ OBSAH**
- **MOŽNOST VÝBĚRU**
- **PŘIMĚŘENÝ ČAS**
- **OBOHACENÉ PROSTŘEDÍ**
- **SPOLUPRÁCE**
- **OKAMŽITÁ ZPĚTNÁ VAZBA**
- **DOKONALÉ ZVLÁDNUTÍ**

-Jak by se alespoň některá pravidla dala aplikovat ve výuce předmětů o přírodě a společnosti?

- Proč je snazší tato pravidla realizovat právě na 1. stupni ZŠ?

ITV - Integrovaná tématická výuka

Jedná se výukovou strategií, která je založena na výuce jednoho tématu z pohledu několika vědních disciplín.

Znaky INTEGROVANÉ (tematické) VÝUKY:

- ❑ téma přirozeně a smysluplně **propojuje** výuku **hned několika předmětů**.
- ❑ výběr tématu je dán **učitelem**, téma by mělo být **tvorivé, užitečné a přístupné k přímému poznávání žáky**
- ❑ pro výuku tématu by měl být využit **region a jeho zvláštností**
- ❑ **motivace** je **vnější**, volená učitelem dle věku a zájmům žáků
- ❑ výběr **forem ze sociálního hlediska** je na **učiteli**, nejčastěji se využívá **skupinová výuka a hromadná výuka** s častým zařazováním **samostatné práce**

- používané **metody** by měly být co nejvíce **činnostního charakteru** a využívající nejrůznější informační zdroje (pozorování, pokus, manipulování s předměty/přírodními, práce s učebnicí/encyklopedií/mapou/atlasem/určovacím klíčem/internetem).
- výběr **učebních úloh** je **na učiteli** v návaznosti na výchovně vzdělávací cíle výuky, důležité je zastoupení **různých vědních disciplín** (např. fyzika, chemie, biologie, geografie, historie)
- na **závěr** by mělo dojít ke **shrnutí získaných vědomostí s důrazem na vzájemné souvislosti a aplikaci zjištěných vědomostí a dovedností** pro každodenní život.

INTEGROVANÁ VÝUKA je často pedagogickou veřejností zaměňována za **PROJEKTOVOU VÝUKU** a naopak.

Liší se však v některých podstatných bodech – u projektové výuky by měla být motivace vnitřní, téma by mělo vycházet z potřeb žáků, zvolené metody a formy se mohou v průběhu práce na projektu měnit.

Praktikum k didaktice výuky o přírodě a společnosti 2

- Příprava, realizace a reflexe **integrované tematické výuky**.
- Integroující téma **OCHRANA PŘÍRODY** z pohledu HISTORIE, GEOGRAFIE, BIOLOGIE, FYZIKY a CHEMIE.
- Příprava, realizace a reflexe integrované tematické výuky proběhne **skupinově**, studenti po celou dobu spolupracují se svým garantem skupiny.
- **Vzájemná prezentace** výuky a **diskuse** nad zvolenými metodami, formami, učebními aktivitami proběhne **frontálně v závěru semestru**.

Rozdělení rolí studentů ve skupině

□ **Specialisté učitelé**

připravují a realizují jednotlivé učební úlohy včetně motivace a závěru.

□ **Inspektoři**

sledují práci metodiků a specialistů, zaznamenávají své postřehy z výuky, analyzují a hodnotí jejich práci.

□ **Dokumentaristé**

zaznamenávají aktivity skupiny, kompletují materiály pro seminární práci, prezentují výuku své skupiny na studentské konferenci v závěru semestru.

- Po celý semestr pracují jednotlivé skupiny nezávisle se svými guaranty, na závěr semestru se všichni sejdou na společné prezentaci práce skupin na tzv. studentské konferenci.
- Časový a obsahový rozpis výuky je individuální pro každou seminární skupinu dle garanta konkrétní skupiny.
- Hodnocení práce studentů a udělení zápočtu na závěr semestru je v kompetenci konkrétního garanta seminární skupiny.